

Myoki Zen

Oktober 2020

Het cultiveren van aandacht in mijn leven – Geloften

Dit is leven vanuit gelofte (living by vow). Het betekent te zitten, te proberen anderen te helpen, te leven en te werken met anderen elke dag opnieuw. Wanneer we leven vanuit gelofte, vanuit ons gevoel, vanuit onze menselijkheid, zijn er goede en slechte tijden. Zoals alle mensen in samsara, leven we nog steeds in de zes werelden. En desondanks kunnen we een vredige basis vinden, een fundament voor ons leven dat nooit bewogen wordt door menselijke sentimenten. Dat is de gelofte. Dat is de realiteit van ons leven.

(Uit een teisho van Katagiri Roshi)

De wens mijn leven te beschouwen als een ongedeelde beoefening vraagt ruimte, een herinnering aan dit voornemen. De verwarring overheerst natuurlijkerwijs. En beoefening van zazen brengt mij deze verwarring steeds opnieuw, zoals een hondje mij steeds de bal terug brengt. Mij steeds opnieuw gewaar zijn van de verwarring, bevrijdt mij van de verwarring. Dit is de waarde van zazen, zoals Kodo Sawaki duidelijk maakte: zo bevrijdt zazen gewone verwarde mensen. Steeds opnieuw.

Onze verwarring komt voort uit onze onmacht en angst voor het onvoorspelbare en veranderlijke karakter van het bestaan. Veel van ons cognitief werk gebruiken we om te bezweren. Deze bezweringen zijn bedoeld om ons lijden weg te werken, maar het gedrag dat hieruit voortkomt, vergroot ons lijden juist.

Ondertussen sluimert een groot verlangen boven dit lijden uit te stijgen. Voor mij een reden om met zazen te beginnen. Net als ik na behoorlijk wat jaren ontdekte, blijkt uitstijgen in de praktijk alleen te kunnen wanneer we met het lijden zijn. We zijn met ons lijden, en met dat van anderen. We erkennen het, veranderen wat we kunnen en blijven bij dat wat niet kan veranderen. En zoals jullie ongetwijfeld zullen erkennen, is er veel lijden in onze buurt en in de wereld om ons heen, dat we niet kunnen beïnvloeden. Onze invloed is te gering, en we weten vaak niet hoe en waar we moeten beginnen.

Beoefening is ook berouw toelaten over onze onmacht. En tegelijkertijd is er in ons het verlangen goed te doen, lijden te verzachten of zelfs op te heffen. Dit berouw stuwt het verlangen. De zen die ik beoog, is niet fatalistisch, pessimistisch of lijdzaam. Berouw is niet met schuld of strafvervolging beladen. Ik voel me verantwoordelijk voor de wereld en de staat van de wereld, doe wat ik kan en ben me zeer bewust van mijn tekortschieten. Dit tekortschieten verlamt me (doorgaans) niet, maar wakkert mijn verlangen om lijden te (helpen) transformeren alleen maar aan. En dit is de bodhisattva gedachte ten voeten uit.

En nu, ik geef toe, met deze behoorlijk lange maar noodzakelijke omweg, ben ik aangekomen bij de geloften. De beloften zijn een 'vaardig hulpmiddel' (Upaya). Als een wijze om mijn leven zelf beoefening te maken. In de zenboeddhistische traditie kennen we jukai, het aannemen van de 16 voorschriften, de shuke tokudo, het aannemen van de gelofte van thuisloosheid, en ook de vier bodhisattva-geloften. Nu wil ik me richten op deze bodhisattva geloften. Omdat ik jullie iets wil vertellen over mijn worsteling met deze mysterieuze geloften waar ik heel lang niets mee kon aanvangen. De laatste tijd echter komen ze zomaar tot leven, samen met de heldere kijk van Kodo Sawaki op verwarring.

Hoe talloos de levende wezens ook zijn, ik beloof ze allen te bevrijden.

Hoe peilloos de oorzaak van lijden ook is, ik beloof haar geheel te verwijderen.

Hoe talloos de dharma's ook zijn, ik beloof ze allen te verstaan.

*Hoe eindeloos te boeddha weg ook is, ik beloof hem ten einde te gaan.
(De vier bodhisattva geloften)*

De vier bodhisattva geloften zijn oorspronkelijk verbonden met de vier edele waarheden. Er is lijden of het leven is lijden, het lijden heeft een oorzaak, verwarring of de drie vergiften, opheffing van lijden is mogelijk door middel van de vierde edele waarheid: het volgen van het achtvoudig pad. Zoals gezegd bracht de Mahayana stroming de bodhisattva in, een verlicht wezen dat het lijden hoorde, erbij bleef en niets liever wilde dan alle levende wezens te bevrijden.

Door de vier bodhisattva geloften te reciteren, spreken we de bodhisattva in ons aan. En sterker nog, we brengen de verlichte kant van onszelf telkens opnieuw tot leven. Het berouw over ons tekortschieten en het verlangen om het lijden op te heffen, wetende dat er nooit een moment zal komen waarop er geen lijden meer is. Omdat lijden inherent is aan leven. En toch, wil ik goed doen. Doen wat nodig is. Doen wat goed is. Wat dat ook is.

De bodhisattva geloften landden lange tijd niet omdat ik sterk aan de haalbaarheid twijfelde. Alle lijden van alle levende wezens opheffen, verwijderen? En terwijl dit niet kan lukken, beloof ik dat ik voortdurend tekortschiet op de eindeloos durende boeddhaweg. Dit kan niet de bedoeling zijn. Toch?

En natuurlijk blijkt dit nu juist precies te bedoeling. Het verlangen het lijden op te heffen door er bij te blijven, mijn ogen niet te sluiten, geen onderscheid te maken wie het is die lijdt, berouw te hebben van mijn tekortschieten en te vertrouwen op de bodhisattva in mij. In het verlichte wezen dat ik ben. De bodhisattva heeft niets te maken met hulpverlener zijn of worden, ontwikkelingshulp bieden of al je spullen weggeven aan mensen die het minder breed hebben. Dit kun je natuurlijk ondernemen, niets staat je in de weg. De bodhisattva luistert naar het lijden en laat haar verlangen werken. Hoe? Dat weet ik niet, dat is niet goed te bepalen. Het is net als met geven. Als je ervan uit gaat dat niets van jou is, is iets wat je geeft niet van jou. En geef jij niet, en is er ook geen ontvanger. Er is alleen maar geven. Zo is er ook lijden, en is er eveneens tegelijkertijd opheffing van lijden. En, zoals ook in de hartsoetra staat, is er geen lijden en evenmin is er opheffing van lijden (en is er ook geen inzicht, geen weg en geen bereiken en geen niet bereiken).

Daarom is het antwoord op bovenstaande vragen uiteindelijk steevast: reciteer de geloften, laat ze hun werk doen, zonder dat ik te weten kom hoe. Alleen de ervaring telt. Daarom reciteer ik al een aantal jaar dagelijks de bodhisattva geloften. Ze werken.

Martin Myoki Pol